

Naporno delo našega stanu in pa dohodkom primerna hrana, ki si jo moremo privoščiti, pozroči, da učitelju končno vendar opešajo moči, tako da naposled zbolí. Ali je to kaj čudnega? Skrbi, slaba atmosfera, ki jo vdihavamo v šoli med poukom v navzočnosti tolikega števila učencev, preglavice, ki nam jih povzročajo nerazsodni starši, in drugo provzročuje, da njegovo zdravje rapidno pada, dokler ne obleži. Oboleli učitelj se zaveda, da mu ni dobro, se zaveda, da potrebuje postrežbe in veščé zdravnikove roke — zaveda se pa tudi, da si zdravnikove pomoči in postrežbe ne more prav lahko preskrbeti, ker mu tega njegove finančialne razmere ne dopuščajo. Ako si hoče vkljub temu pomagati, je prisiljen, čakati do onega dneva, ki mu prinese toli težko pričakovano, krvavo zasluženó plačilo, ker si med mesecem malo ali pa nič ne prihrani. Da bi si pa kje izposodil potrebnega denarja, tega ne more storiti. Vprašanje je tudi, ali bi ga kje dobil? Učitelj je spoštovana oseba, toda le toliko časa, dokler se ne kaže, da je gmotno na slabem. Jemati pa plačo za več mesecev anticipando, je pa jako grenko zdravilo. Ako ozdravi, kako težko čaka s praznimi rokami časa, ko dobi zopet enkrat plačilo!*)

Koliko pa mora izdati za zdravnika učitelj, nameščen na kmetih? Tu ni zdravnik. Ako ga hočeš imeti, ga moraš pozvati ne ravno iz kraja v bližini. Če pozovemo zdravnika enkrat, stane to mnogo. Za Pliskovico n. pr. je nedavno izdala naša koleginja 16 K za eden obisk — in Pliskovica ni ravno toliko oddaljena vas od Sežane. Koliko bi bilo računa, če bi si n. pr. dovolil biti bolan naš tovariš v daljnem Štíjaku? Najmanj 30 K. Nočem pa s tem predbacivati zdravnikom oderuštva, ne, ker oni hočejo, da so plačani stanu in izobrazbi primerno, in prav ravnaajo! Mi jim radi to privoščimo, srčno želeč, da bi tudi nam skoro prisijala zarja one dobe, ko bomo plačani trudu in omiki primerno. Kakor sem omenil, mora izdati oboleli učitelj na kmetih ogromne vsote za zdravnika, in kdor to premisli, mu je gotovo jako težko pri srečju, in mesto da bi se mu zdravje vračalo, ga moré skrbi tako, da končno ugasne iskra življenja v njegovem izmučenem telesu. Koliko je učiteljev, ki so šli radi tožnega gmotnega stanja prerano v grob, dočim bi dlje živeli, ako bi imeli povoljnega sredstva za življenje.

Omenil sem in ponavljam, da mora za enkratni zdravnikov obisk tri ure od njega oddaljeni oboleli učitelj 16 K izdati. Kaj pa bi bilo, ako bi ne hotela bolezen hitro odjenjati? Zdravnika bi bilo treba pozvati večkrat. In če bi še smrt ne hotela kmalu mahiniti s koso, ampak bi na svojo žrtev prežala tedne in tedne, mogoče še celo mesece? Kje naj dobi učitelj denarja za zdravnika, za zdravila, postrežbo in za druge stroške? C. kr. okrajni šol. sveti že pomagajo s podporo — toda kaj je ta malenkost proti številu stroškov? V bolnišnici za učitelja ni primernega mesta. V plačilni oddelek tudi ne more. Križi na vse strani! Mislimo si pa, da gre učitelj v bolnišnico. Tam ga stane zdravnikova pomoč malo ali nič. — Toda plačati bi morala občina zanj. In ta občina bi ne storila to z zavestjo, da je učitelju povrnila deloma njegovo muko, ampak smatrala bi ga siromakom v gosposki obleki in mu nemara še kdaj to očitala.

Z ozirom na vse našteté razmere predlagam k sklepu še predloge, ki jih naj izvoli siavno društvo odobriti in skr-

beti, da se uresničijo ter da nam s tem kolikortoliko oblažijo naše stanje, kadar pride čas potrebe.

1. Glede na to, da je zdravnikova pomoč obolelemu učitelju iz gmotnih vzrokov skoraj nemogoča, naj slavni zbor izvoli skleniti, da vse učiteljstvo sežanskega okraja prispeva s primernim odbitkom v toliko, da dobi oboleli učitelj, oziroma učiteljica in po možnosti tudi člani učiteljeve družine brezplačno zdravnika.

2. Da bi s tem učiteljevi dohodki ne bili preveč skrčeni, naj odbor našega društva z zborovim pooblastilom vpliva pri c. kr. okr. šolskem svetu, da isti prispeva k temu odbitku s primerno letno vsoto.

3. Odbor naj tudi vpliva, da pride poročilo o potrebi take organizacije na dnevni red prve prihodnje uradne konferencije z ozirom na soglasen sklep vsega učiteljstva našega okraja.

4. Naloži naj se izvoljeni trojici učiteljev, da stvar natanko preučí in da o tem poročá zbranemu učiteljstvu pri uradni konferenciji.

5. Odbor naj sporazumno z drugimi društvi naše poknežene grofije predloži dež. zboru spomenico, v kateri naj se prosi, da se obolelemu učitelju poviša mesečna plača za 15–20%.

(Vsi predlogi so bili enoglasno sprejeti.)

Vinko Trobec.

Clara pacta — boni amici.

II.

Stvari naj se ne postavlja s hrbtom pred zrcalo, ampak z licem, to je, da se vsaka stvar pokaže s pravega temelja. (Omnia docere per priora, id est per causa.)

Komensky: Didaktika.

Rečemo lahko s popolno zavestjo: Naše učiteljstvo je enako sveči, ki žrtvuje sebe, da sveti drugim. Ves svet je naš sodnik. Kadar nima kmet drugega posla, govori o šoli, kadar se zazdi gospodi, govori o šoli. Znano je tudi, da se potezajo za pridobitev šolstva naše politiške stranke. In tako je še danes resnica, kar je trdila že Marija Terezija: „Die Schule ist ein Politikum“. Ko bi bilo šolstvo brezpomembno, ko bi se ne moglo danes ponašati z nikakršnimi uspehi, bi se živ krst ne zmenil za nas, bi se nihče ne trudil, da nas pridobi na svojo stran. Ker pa se menijo za nas, ker si prizadevajo, da nas pridobe zase in da nas tudi tisti, h katerim je pristopila velika večina našega učiteljstva, pridrže ob sebi, smemo in moremo sklepati, da ni šolstvo brezpomembno, nego da je velike važnosti in da se more in sme ponašati s prelepimi, bogatimi, naravnost dragocenimi uspehi.

V sedanjih razmerah, ko vztrajamo ob trditvi, ki smo jo izrekli že v prvem članku, ob trditvi namreč, da ne vlada nikakršno razmerje med našo plačo in našim delom, ne more veseliti učitelja nobena stvar bolj, nego ga veseli očitna pohvala pametnih ljudi, da ni bilo njegovo delovanje brezplodno, ampak da je pomagal s svojimi najboljšimi močmi, da se je dvignil kulturni nivó slovenskega naroda. To je slovenskega učitelja moralno zadoščenje, to je njegova sladka zavest, idealna plača njegovemu idealnemu prepričanju. Praktični ljudje ne dajejo sicer takemu notranjemu bogastvu nobene veljave, ker je dognana

*) Že ta primer je dokaz, kako je bilo umestno, da je na letošnjem zborovanju sklenila naša „Zaveza“, da si osnuj učiteljstvo svoje hranilno in posojilno društvo, kakršno ima n. p. hrvaško učiteljstvo v Zagrebu, ki vrlo uspešno deluje in napreduje.

stvar, da so žvenketajoči denarci večji in vplivnejši gospodje nego sladkost, ki se raztaplja v človeku po mirni vesti in poštenem srcu. Praktični ljudje — in koliko je med njimi naših sodnikov! — imajo rajši nemirno vest in nepošteno sree, nego da bi žalostna praznота vladala po njihovih žepih. V mnogih slučajih je treba samo zatajiti samega sebe, svoj notranji jaz lepo pehniti z doma, pa se ta moralna brezmiselnost izpremeni v materijalno korist. Ego sum ego!

Ta egoizem pa ni vseh čednosti vrhunec! Nemara vseh nečednosti. A če bi imelo slovensko učiteljstvo nečednosti na milijone, eno krasno potezo ima v svojem značaju: Črpalo je svoje moči do današnjega dneva z golj iz svojega moralnega zadoščenja! Zaraditega ni še obupalo v krivičnem svojem materijalnem položaju, nego je z neko čudovito, uprav legendarično notranjo silo krepilo samo sebe, napenjalo svoje moči preko dobre volje in preko javnega merila ter tako postalo sveča, ki žrtvuje sebe, da sveti drugim.

In tako ima naše učiteljstvo svoj notranji svet, svoje zaklade, zakopane na dnu duše in srca. Kadarkoli se kdo obregne obenj, kadarkoli nima kdo boljšega posla, nego da išče bruna v očesu našega telesa, takrat se zožijo in krepko stisnejo — prav po besedilu genijalnega Vrehlickega romanca „Ob poti“ — naše roke, čakajoč z brezobzirno maščevalnostjo obrekovalcev, a takoj takrat se potope stenji naših gorečih idealov v morje zavesti, da delamo več, nego smo po meri naših plačil dolžni, in takrat se razlije hipoma preko nas vseh nebeška potrpežljivost, in roka, ki je prej pretila, se razgrne v blagoslavljajoče geste, in sadovi rastejo po polju našega delovanja!

Sadovi, ki jih niso vredni tisti, ki nam režejo plesnivi kruh, rastejo po polju našega delovanja. Zavoljo tega imamo izobraženo ljudstvo, narod, ki ve dandanes vsaj toliko, da živi, da ima nekaj pravic, narod, ki visi z neskončno ljubeznijo na domači grudi, roseč jo s solzami svojih žalostnih duš, zavoljo tega imamo svoj notranji kapital, ki nam ga ne vzame še toliko obsodeb. Naši pozitivni uspehi so tisti naši plemeniti zagovorniki, ki govore pred stolom človeške nemilosti prepričevalno in neustrašeno za nas.

„Die Schule ist ein Politikum!“ Nad nami se penijo valovi, kot ob Petrovo skalo se zaganjajo v nas, a mi stojimo čvrščeje in čvrščeje, bolj in bolj čestitljivo se dviga ugled in moč šole, in kot večna luč plapolajo v nji žarki, na daleč in na široko sipljoči blaginjo. In ta prihaja tiho in brez hrupa. Kakor bi hodila pomlad preko poljane. Z milobo v očeh, z zadovoljstvom v srcu. Zakaj ob njenih dihih vse raste in zeleni. In ker vse raste in zeleni, koderkoli sezajo blagoslavljajoče geste našega učiteljstva, zato vemo, da živimo, da nismo zapravili svoje žalostne preteklosti, nego da smo jo žrtvovali človeštvu v prid in da smo si vse to, kar imamo, krvavo zaslužili. Ničesar nimamo iz same milosti! Kar imamo, to je vse krvavo zasluženno, to je vredno glasnega in neštevilnega poudarka! Samo naj kdo pride in nam naj očita, da smo bili zajedalke na narodnem telesu!

In ker vemo, da smo, in da smo absolutno potrebni, zato smo sedaj toliko izkoriščevalni, da zahtevamo danes glasno in neizprosno kruha, kruha in kruha!

Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic.

Dne 6. t. m. je dobila naša stanovska organizacija novo trdno vez, ta dan se je ustanovila v Celju „Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“.

Navzlic skromnemu vabilu, navzlic pomanjkanju vsake reklame se je zbralo pri tej priliki mnogo učiteljev in učiteljic, ki so navdušeno pozdravljali to prepotrebno društvo. Takoj je pristopilo „Zvezi“ osem društev: Celjsko-laško, Brežiško-sevniško, Kozjansko, Šmarsko-rogaško, Savinjsko, Šaleško, Slovenje Bistriško in Ormoško. Odposlanci teh društev so izvolili „Zvezi“ naslednje vodstvo: predsednik: Gradlišnik Armin, njega namestnik: Strmšek Vekoslav, tajnik: Kranjc Fran, blagajnik: Levstik Miloš, odbornika: Knapič Jan. in Slanc Ernest.

Zveza je torej osnovana, in upajmo, da bo kmalu začela svoje plodonosno delovanje. Njen delokrog je jako obsežen, ako hoče doseči namen, ki je v pravilih tako-le označen:

II. Namen „Zveze“ je:

a) Združitev vseh slovenskih štajerskih učiteljev (učiteljic) in šolskih prijateljev,

b) pospeševanje duševnih in materijalnih interesov učiteljstva,

c) gojitev splošne, posebno pa pedagoško-didaktične naobrazbe članov,

e) širjenje splošne naobrazbe med narodom.*)

III. Sredstva:

Društvo dosega svoj namen, da

a) sklicuje po raznih krajih na Štajerskem zborovanja in shode, pri katerih razpravlja in sklepa o dolžnostih in pravicah učiteljstva ter o vzgoji in pouku šolske mladine in prireja javna, splošno poučna predavanja in koncerte,

b) pošilja v posameznih slučajih posamezne govornike k zborom domačih učiteljskih društev,

c) pošilja peticije in resolucije višjim oblastvom,

e) povzroča in podpira izdajo šolskih listov, mladinskih in sploh poučnih spisov ter ima lahko svojo knjižnico.

d) podpira ustanovo šolskih in ljudskih knjižnic ter bralnih društev,

e) stopa v zvezo z drugimi avstrijskimi učiteljskimi društvi,

f) pobira za svoje stroške pri svojih društvenikih letne doneske.

To novo društvo si je torej stavilo velikansko in prevažno nalogo. Ono hoče pospeševati naše stanovske in šolske interese, širiti pa hoče naobrazbo tudi zunaj šole med našim narodom. Ono hoče spojiti učiteljstvo in druge narodove sloje v krepko, nepremagljivo celoto, ki bi neprestano težila za napredkom. Ni li to krasna naloga? A še krasnejši bo sad, ako se nam posreči, izvršiti to zadačo. Če bomo vsaj nekoliko pripomogli, da bo masa naroda hrepenela po nadaljni naobrazbi, da bo ta masa začela razmišljevati o svoji preteklosti, sedanjosti in bodočnosti, da bo izgubila svoje predsodke o šoli in učiteljstvu, bo naš trud bogato

*) Ta točka se nam zdi posebne važnosti! Učiteljstvo mora skrbeti, da bodo deležne izobrazbe najširše narodove mase. Le duševno krepak narod ima bodočnost!